

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)
z dnia 17 lipca 2008 r. *

W sprawie C-94/07

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Arbeitsgericht w Bonn (Niemcy) postanowieniem z dnia 4 listopada 2004 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 20 lutego 2007 r., w postępowaniu:

Andrea Raccanelli

przeciwko

Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: A. Tizzano, prezes izby, A. Borg Barthet i E. Levits (sprawozdawca), sędziowie,

* Język postępowania: niemiecki.

rzecznik generalny: M. Poiares Maduro,
sekretarz: K. Sztranc-Sławiczek, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 kwietnia 2008 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV przez A. Schülzchena, Rechtsanwalt,

- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez V. Kreuschitza oraz G. Rozeta, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

Wyrok

- ¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 39 WE i 7 rozporządzenia Rady (EWG) nr 1612/68 z dnia 15 października 1968 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty (Dz.U. L 257, s. 2).

- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy A. Raccanellim a Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV (zwanym dalej „MPG”) dotyczącego stosunku pracy, który skarżący miał zawrzeć z instytutem radioastronomii Max-Planck mającym siedzibę w Bonn (zwanym dalej „MPI”), który stanowi organ MPG.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

- 3 Artykuł 1 rozporządzenia nr 1612/68 znajdujący się w części I, zatytułowanej „Dostęp do zatrudnienia”, stanowi:

„1. Każdy obywatel państwa członkowskiego, bez względu na miejsce pobytu, ma prawo do podjęcia działalności jako pracownik najemny i prowadzenia tej działalności na terytorium innego państwa członkowskiego zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi i administracyjnymi dotyczącymi zatrudnienia obywateli tego państwa.

2. Ma on w szczególności prawo do podjęcia zatrudnienia dostępnego na terytorium innego państwa członkowskiego z takim samym pierwszeństwem, z jakiego korzystają obywatele tego państwa”.

- 4 Artykuł 7 rozporządzenia nr 1612/68, który znajduje się w części II rozporządzenia zatytułowanej „Zatrudnienie i równość traktowania” brzmi następująco:

„1. Pracownik, będący obywatelem państwa członkowskiego, nie może być na terytorium innego państwa członkowskiego ze względu na swą przynależność państwową traktowany odmiennie niż pracownicy krajowi pod względem warunków zatrudnienia i pracy, w szczególności warunków wynagrodzenia, zwolnienia i, jeżeli straci pracę, powrotu do pracy lub ponownego zatrudnienia.

2. Pracownik korzysta z takich samych przywilejów socjalnych i podatkowych jak pracownicy krajowi.

[...]

4. Wszelkie postanowienia układów zbiorowych lub indywidualnych, lub inne zbiorowe regulacje dotyczące dostępu do zatrudnienia, zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy albo zwolnienia są nieważne w zakresie, w jakim określają lub uprawniają do stosowania warunków dyskryminujących pracowników, którzy są obywatelami innych państw członkowskich”.

Uregulowania krajowe

- 5 Z uregulowań krajowych wynika, że przez „umowę o pracę BAT/2” lub „umowę BAT IIa — ½ wymiaru” rozumie się umowę zawartą w oparciu o stopień II tabeli wynagrodzeń — obowiązującej w okresie, którego dotyczy sprawa przed sądem krajowym — układu zbiorowego pracowników federalnych (BAT) z racji 50% czasu pracy w porównaniu do zatrudnienia o pełnym wymiarze.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 6 MPG zostało utworzone według niemieckiego prawa prywatnego jako stowarzyszenie pożytku publicznego. Zarządza ono w Niemczech i innych państwach europejskich licznymi instytutami badań naukowych.
- 7 Takie instytuty naukowe o nazwie „Max-Planck” prowadzą w interesie ogólnym badania podstawowe w dziedzinie nauk przyrodniczych, biologii, nauk humanistycznych i społecznych.
- 8 MPG wykorzystuje dwa modele wsparcia dla młodych naukowców, w ramach których mogą oni pisać pracę doktorską, tj. umowę o stypendium i umowę o pracę.
- 9 Te dwa modele wsparcia doktorantów różnią się zasadniczo tym, że:
 - stypendysta nie ma obowiązku świadczenia pracy w danym instytucie, może się poświęcić działalności związanej wyłącznie z pracą doktorską, podczas gdy
 - osoba związana umową BAT IIa — ½ wymiaru ma obowiązek pracy na rzecz zatrudniającego go instytutu i może korzystać z jego wyposażenia dla potrzeb pracy doktorskiej jedynie poza godzinami pracy.
- 10 Ponadto te dwa typy umów różnią się między sobą z punktu widzenia obowiązku podatkowego stron umowy i podlegania systemowi ubezpieczeń społecznych.

- 11 Stypendyści zwolnieni są z podatku dochodowego i nie podlegają systemowi ubezpieczeń społecznych. Natomiast naukowcy, którzy są związani umową BAT IIa — ½ wymiaru, podlegają temu podatkowi i muszą płacić składki na ubezpieczenie społeczne z tytułu zatrudnienia.
- 12 W okresie od dnia 7 lutego 2000 r. do dnia 31 lipca 2003 r. A. Raccanelli, obywatel Włoch, przebywał w MPI w ramach przygotowań pracy doktorskiej. Podstawą jego działalności w instytucie było podpisane przez niego pismo MPI z dnia 7 lutego 2000 r.
- 13 W tym piśmie MPI przyznał A. Raccanellemu stypendium na okres od 7 lutego 2000 r. do 6 lutego 2002 r. w celu przygotowania doktoratu w Niemczech i za granicą na temat: „Rozwój aparatu bolometrycznego dla długości fal poniżej 300 μm ”.
- 14 Pismo to ma następującą treść:

„Przyjęcie stypendium zobowiązuje Pana do całkowitego poświęcenia się celowi stypendium. Inne czynności wymagają wcześniejszej zgody kierownictwa instytutu.

Stypendium będzie wypłacane jako dodatek do środków utrzymania, ale nie jako świadczenie wzajemne za działalność naukową.

Przyjęcie stypendium nie zobowiązuje Pana do jakiegokolwiek pracy najemnej na rzecz Max-Planck-Gesellschaft. Zgodnie z § 3 pkt 44 Einkommensteuergesetz (ustawy o podatku dochodowym) stypendium jest zatem zwolnione od podatku dochodowego, a na podstawie § 6 pkt 22 Lohnsteuerdurchführungsverordnung (rozporządzenia wykonawczego w sprawie podatku od wynagrodzeń) jest także zwolnione

od podatku od wynagrodzeń i tym samym nie podlega składkom na ubezpieczenie społeczne”.

- 15 Aneksem z dnia 29 listopada 2001 r. „umowa w sprawie studiów doktoranckich” została przedłużona do dnia 6 sierpnia 2002 r., a następnie w tym samym trybie do dnia 6 maja 2003 r. Na okres od 7 maja do 31 lipca 2003 r., w dniu 19 maja 2003 r. strony uzgodniły, co następuje:

„A. Raccanelli w okresie od dnia 7 maja 2003 r. do dnia 31 lipca 2003 r. będzie przebywał w naszym instytucie w charakterze gościa. Instytut zapewni mu odpowiednie miejsce pracy i opiekę swoich pracowników.

Pozostałe wyposażenie zostaje mu udostępnione w ramach regulaminu instytutu i jego właściwych przepisów; A. Raccanelli zobowiązuje się do ich przestrzegania.

Pobyt gościnny nie uzasadnia nawiązania stosunku pracy, nie następuje również wypłata wynagrodzenia.

[...]”.

- 16 A. Raccanelli wniósł do Arbeitsgericht w Bonn skargę mającą na celu przede wszystkim stwierdzenie przez sąd istnienia stosunku pracy pomiędzy nim a MPG w okresie od dnia 7 lutego 2000 r. do dnia 31 lipca 2003 r.
- 17 A. Raccanelli uważa, że w tym czasie był traktowany w taki sam sposób jak stypendyści niemieccy, którzy byli związani umową o pracę BAT IIa — ½ wymiaru i dla których umowy te, oznaczające między innymi podleganie systemowi ubezpieczeń społecznych, były jego zdaniem zastrzeżone.

- 18 MPG nie zgadza się z tymi twierdzeniami.
- 19 Nie wypowiadając się w przedmiocie aspektów faktycznych stosunku umownego istniejącego pomiędzy stronami w tym okresie, sąd krajowy wychodzi z założenia, że stopień zależności osobistej A. Raccanellego od instytutu MPI nie wystarcza, żeby stwierdzić istnienie stosunku pracy pomiędzy stronami.
- 20 Sąd krajowy zastanawia się, czy mając na względzie utworzenie MPG jako instytucji prawa prywatnego, obowiązuje je zasada niedyskryminacji, tak jakby było ono organizacją prawa publicznego.
- 21 W tej sytuacji Arbeitsgericht w Bonn zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy skarżącego należy uznać za pracownika w rozumieniu europejskiego pojęcia pracownika wówczas, gdy nie jest zobowiązany do świadczenia większej ilości pracy od doktorantów działających na podstawie umowy o pracę w ramach BAT/2?
- 2) Jeżeli na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć przecząco: czy art. 7 rozporządzenia [...] nr 1612/68 [...] należy interpretować w ten sposób, że można uznać, iż tylko wówczas nie wystąpiła dyskryminacja, gdy skarżącemu przed rozpoczęciem okresu studiów doktoranckich odbywanych u pozwanego przyznano przynajmniej prawo wyboru pomiędzy umową o pracę a stypendium?

- 3) W sytuacji gdy na pytanie drugie należy odpowiedzieć w ten sposób, że skarżącemu powinna być przyznana możliwość zawarcia umowy o pracę, to należy zadać pytanie:

Jakie skutki prawne wynikają z dyskryminacji cudzoziemców?”

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

- 22 MPG stwierdziło w swoich uwagach pisemnych, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powinien zostać odrzucony jako niedopuszczalny.
- 23 Zdaniem MPG sąd odsyłający nie ustalił po pierwsze okoliczności faktycznych sporu przed sądem krajowym, a po drugie nie uzasadnił zasadności postawionych pytań. W związku z tym Trybunał nie posiada jego zdaniem niezbędnych informacji, aby w sposób użyteczny móc odpowiedzieć na te pytania.
- 24 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem konieczność dokonania użytecznej dla sądu krajowego wykładni prawa wspólnotowego wymaga, aby dokładnie określił on ramy faktyczne i prawne stawianych pytań lub przynajmniej, aby wyjaśnił stan faktyczny, którego dotyczą te pytania (wyroki z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie C-134/03 Viacom Outdoor, Zb.Orz. s. I-1167, pkt 22 i z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-217/05 Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, Zb.Orz. s. I-11987, pkt 26).

- 25 Ponadto informacje zawarte w postanowieniach odsyłających nie tylko powinny pozwolić Trybunałowi na udzielenie użytecznych odpowiedzi, ale także umożliwić państwom członkowskim oraz zainteresowanym stronom przedstawienie uwag zgodnie z art. 20 statutu Trybunału Sprawiedliwości (postanowienie z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie C-422/98 Colonia Versicherung i in., Rec. s. I-1279, pkt 5 i wyrok z dnia 8 listopada 2007 r. w sprawie C-20/05 Schwibbert, Zb.Orz. s. I-9447, pkt 21).
- 26 W celu upewnienia się, czy okoliczności przedstawione przez Arbeitsgericht w Bonn odpowiadają tym wymogom, należy wziąć pod uwagę charakter i zasięg zadanego pytania (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, pkt 29).
- 27 W tym względzie należy stwierdzić, że pierwsze pytanie prejudycjalne jest bardzo ogólne, ponieważ ma na celu uzyskanie wykładni pojęcia wspólnotowego pracownika, w rozumieniu art. 39 WE i art. 7 rozporządzenia nr 1612/68.
- 28 Pomocnicze pytania prejudycjalne, z którymi zwrócił się Arbeitsgericht w Bonn, dotyczą zasady niedyskryminacji z art. 12 WE.
- 29 Nawet jeżeli wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym ma rzeczywiście braki zarówno pod względem przedstawienia okoliczności faktycznych sprawy przed sądem krajowym, jak też w odniesieniu do uzasadnienia wniosku, nie zmienia to jednak faktu, że Trybunał posiada wystarczające informacje pozwalające na ustalenie zasięgu postawionych pytań i wykładnię omawianych przepisów wspólnotowych w celu udzielenia użytecznej odpowiedzi na te pytania.
- 30 Ponadto zarówno Komisja Wspólnot Europejskich, jak i do pewnego stopnia MPG uznały, że jest możliwe przedstawienie uwag Trybunałowi na podstawie informacji dostarczonych przez sąd krajowy.

- 31 W tych okolicznościach należy uznać, że wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

Co do istoty

W przedmiocie pytania pierwszego

- 32 Przez swoje pierwsze pytanie sąd krajowy zwraca się o ustalenie, czy naukowiec znajdujący się w takiej sytuacji jak skarżący w sprawie przed sądem krajowym, tj. przygotowującego pracę doktorską na podstawie umowy o stypendium zawartej z MPG, należy uznać za pracownika w rozumieniu art. 39 WE, jeżeli wymaga się od niego świadczenia pracy w takiej samej ilości co od naukowca przygotowującego pracę doktorską na podstawie umowy o pracę BAT/2 zawartej z tym stowarzyszeniem.
- 33 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, pojęcie „pracownik” w rozumieniu art. 39 WE ma znaczenie wspólnotowe i nie wolno go interpretować zawężająco. Za „pracownika” należy uznać każdego, kto wykonuje konkretne i rzeczywiste zajęcie, z wyłączeniem działalności, której zakres jest na tyle ograniczony, że jest ona całkowicie marginalna i dodatkowa. Cechą charakteryzującą stosunek pracy jest zgodnie z tym orzecznictwem fakt, że dana osoba wykonuje przez pewien okres na rzecz innej osoby i pod jej kierownictwem świadczenia, za które w zamian otrzymuje wynagrodzenie (zob. w szczególności wyroki: z dnia 3 lipca 1986 r. w sprawie 66/85 Lawrie-Blum, Rec. s. 2121, pkt 16 i 17, z dnia 23 marca 2004 r. w sprawie C-138/02 Collins, Rec. s. I-2703, pkt 26 i z dnia 7 września 2004 r. w sprawie C-456/02 Trojani, Zb.Orz. s. I-7573, pkt 15).
- 34 Zatem skarżący w sprawie przed sądem krajowym mógłby zyskać status pracownika jedynie w przypadku, gdyby sąd odsyłający, jako jedynie właściwy do dokonania

oceny stanu faktycznego, stwierdził, że zaistniały elementy składające stosunek pracy najemnej, tj. stosunek podporządkowania i wypłata wynagrodzenia.

35 W konsekwencji, skoro sąd krajowy został wezwany do sprawdzenia istnienia kryteriów wymienionych w pkt 33 niniejszego wyroku, to wynika z tego, że jego analiza powinna objąć treść umowy w sprawie studiów doktoranckich i jej aneks, a także zasady wykonania tych aktów.

36 O ile z powyższych rozważań należy wnioskować, że status pracownika w rozumieniu art. 39 WE w odniesieniu do A. Raccanellego może zostać ustalony w oparciu o obiektywne kryteria wymienione w pkt 33 niniejszego wyroku, to nie jest jednak możliwe wyciągnięcie jakiegokolwiek wniosku dotyczącego tego statusu na podstawie porównania pracy wykonanej przez skarżącego w niniejszej sprawie i pracy wykonanej przez naukowca przygotowującego doktorat w oparciu o umowę o pracę BAT/2 zawartą z MPG.

37 W tych okolicznościach na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć w ten sposób, że naukowiec znajdujący się w takiej sytuacji jak skarżący w sprawie przed sądem krajowym, tj. przygotowującego pracę doktorską na podstawie umowy o stypendium zawartej z MPG, można uznać za pracownika w rozumieniu art. 39 WE, jeżeli przez pewien okres wykonuje on czynności pod kierownictwem instytutu należącego do tego stowarzyszenia oraz otrzymuje wynagrodzenie jako świadczenie wzajemne za te czynności. Do sądu krajowego należy zatem sprawdzenie okoliczności faktycznych w celu ustalenia, czy ma to miejsce w sprawie, którą rozpatruje.

W przedmiocie pytania drugiego

38 Przez pytanie drugie sąd krajowy dąży w istocie do ustalenia, czy tylko wtedy można uznać, że nie wystąpiła dyskryminacja, gdy skarżącemu w sprawie przed sądem krajowym zostało przynajmniej przyznane prawo wyboru pomiędzy umową o pracę a stypendium naukowym przed rozpoczęciem okresu studiów doktoranckich odbywanych u pozwanego.

- 39 Na wstępie należy podkreślić, że kwestia, czy A. Raccanelli, nie będąc pracownikiem w rozumieniu art. 39 WE i art. 7 rozporządzenia nr 1612/68, miałby prawo wyboru pomiędzy umową stypendium naukowego a umową o pracę BAT/2 z racji praktyki MPG, stanowi zagadnienie prawa krajowego, dlatego też jej rozpatrzenie nie należy do kompetencji Trybunału.
- 40 Z drugiej części uzasadnienia postanowienia odsyłającego wynika jednak, że poprzez drugie pytanie *Arbeitsgericht* w Bonn dąży co do zasady do ustalenia, czy MPG, pomimo jego utworzenia w formie organizacji prawa prywatnego, obowiązuje zasada niedyskryminacji, tak jakby było ono organizacją prawa publicznego, i czy w związku z tym było ono zobowiązane do przyznania A. Raccanellemu prawa wyboru pomiędzy umową stypendium naukowego a umową o pracę.
- 41 W tym względzie z jednej strony należy przypomnieć, że zgodnie z art. 39 WE swobodny przepływ osób we Wspólnocie Europejskiej oznacza zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy (wyrok z dnia 6 czerwca 2000 r. w sprawie C-281/98 *Angonese*, Rec. s. I-4139, pkt 29).
- 42 Z drugiej strony należy wskazać, że zasada niedyskryminacji, o której mowa w art. 39 WE, jest sformułowana w sposób ogólny i nie odnosi się konkretnie do państw członkowskich lub instytucji prawa publicznego.
- 43 Trybunał orzekł w tym względzie, że zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową obowiązuje nie tylko w stosunku do działań władz publicznych, lecz obejmuje swym zakresem również przepisy innego rodzaju, które służą zbiorowemu uregulowaniu pracy najemnej i świadczenia usług (zob. wyroki z dnia 12 grudnia 1974 r. w sprawie 36/74 *Walrave i Koch*, Rec. s. 1405, pkt 17 i ww. w sprawie *Angonese*, pkt 31).

- 44 Trybunał uznał bowiem, że zniesienie przeszkód między państwami członkowskimi w zakresie swobodnego przepływu osób byłoby zagrożone, jeśli bariery, które początkowo nakładało państwo, mogłyby zostać zastąpione przeszkodami, jakie wynikają z wykonywania uprawnień w zakresie niezależności prawnej przez stowarzyszenia i instytucje, które nie podlegają prawu publicznemu (zob. ww. wyroki: w sprawie Walrave i Koch, pkt 18 i z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman, Rec. s. I-4921, pkt 83).
- 45 W odniesieniu do art. 39 WE, który dotyczy swobody podstawowej i stanowi przykład szczególnego stosowania ogólnego zakazu dyskryminacji z art. 12 WE, Trybunał stwierdził, że zakaz dyskryminacji obejmuje zarówno wszelkie układy regulujące w sposób zbiorowy pracę najemną, jak i umowy pomiędzy osobami fizycznymi (zob. wyroki z dnia 8 kwietnia 1976 r. w sprawie 43/75 Defrenne, Rec. s. 455, pkt 39, a także ww. w sprawie Angonese, pkt 34 i 35).
- 46 Należy zatem uznać, że zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, o którym mowa w art. 39 WE, obejmuje także stowarzyszenia prawa prywatnego, takie jak MPG.
- 47 W kwestii tego, czy MPG miało obowiązek przyznania A. Raccanellemu prawa wyboru pomiędzy umową o stypendium naukowe a umową o pracę, należy odpowiedzieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału dyskryminacja może polegać na stosowaniu różnych zasad do porównywalnych sytuacji lub też na stosowaniu tej samej zasady do różnych sytuacji (zob. podobnie wyrok z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie C-311/97 Royal Bank of Scotland, Rec. s. I-2651, pkt 26). Do sądu krajowego należy ustalenie, czy z powodu stosowania różnych zasad do porównywalnych sytuacji w sprawie przed sądem krajowym odmowa ewentualnego wyboru wskazuje na nierówność traktowania doktorantów krajowych i zagranicznych.
- 48 Na tej podstawie na pytanie drugie należy odpowiedzieć w ten sposób, że instytucja prawa prywatnego, taka jak MPG, jest zobowiązana do przestrzegania wobec

pracowników w rozumieniu art. 39 WE zasady niedyskryminacji. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy w niniejszej sprawie przed sądem krajowym miało miejsce nierówne traktowanie pomiędzy doktorantami krajowymi a zagranicznymi.

W przedmiocie pytania trzeciego

49 Przez pytanie trzecie sąd krajowy dąży do ustalenia, jakie są konsekwencje dyskryminacji wobec doktoranta zagranicznego wynikającej z faktu, że nie miał on możliwości zawarcia z MPG umowy o pracę.

50 W tym względzie należy stwierdzić, że ani art. 39 WE, ani przepisy rozporządzenia nr 1612/68 nie narzucają państwom członkowskim lub stowarzyszeniom typu MPG określonego środka w razie naruszenia zakazu dyskryminacji, lecz pozostawiają im wolny wybór pomiędzy różnymi rozwiązaniami właściwymi do realizacji celu tych przepisów, w zależności od różnych sytuacji, które mogą się pojawić (zob. podobnie wyroki z dnia 10 kwietnia 1984 r. w sprawie 14/83 von Colson i Kamann, Rec. s. 1891, pkt 18 i z dnia 11 października 2007 r. w sprawie C-460/06 Paquay, Zb.Orz. s. I-8511, pkt 44).

51 W związku z tym, jak podnosi Komisja w swoich uwagach na piśmie, do sądu krajowego należy ocena, jakiego rodzaju naprawienia szkody mógłby domagać się skarżący w sprawie przed sądem krajowym, uwzględniając obowiązujące w dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej przepisy krajowe.

52 Na tej podstawie na pytanie trzecie należy odpowiedzieć w ten sposób, że w przypadku gdyby skarżący w sprawie przed sądem krajowym mógł powołać się na szkodę

spowodowaną dyskryminacją, której był ofiarą, do sądu krajowego należy ustalenie, jakiego rodzaju naprawienia szkody mógłby się domagać, z uwzględnieniem obowiązujących w dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej przepisów krajowych.

W przedmiocie kosztów

- 53 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

- 1) Naukowca znajdującego się w takiej sytuacji jak skarżący w sprawie przed sądem krajowym, tj. przygotowującego pracę doktorską na podstawie umowy o stypendium zawartej z Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV, można uznać za pracownika w rozumieniu art. 39 WE, jeżeli przez pewien okres wykonuje on czynności pod kierownictwem instytutu należącego do tego stowarzyszenia oraz otrzymuje wynagrodzenie jako świadczenie wzajemne za te czynności. Do sądu krajowego należy sprawdzenie okoliczności faktycznych w celu ustalenia, czy ma to miejsce w sprawie, którą rozpatruje.

- 2) Organizacja prawa prywatnego taka jak Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften eV jest zobowiązana do przestrzegania wobec pracowników w rozumieniu art. 39 WE zasady niedyskryminacji. Do sądu krajowego należy ustalenie, czy w niniejszej sprawie przed sądem krajowym miało miejsce nierówne traktowanie pomiędzy doktorantami krajowymi a zagranicznymi.

- 3) W przypadku gdyby skarżący w sprawie przed sądem krajowym mógł powołać się na szkodę spowodowaną dyskryminacją, której był ofiarą, do sądu krajowego należy ustalenie, jakiego rodzaju naprawienia szkody mógłby się domagać, z uwzględnieniem obowiązujących w dziedzinie odpowiedzialności pozaumownej przepisów krajowych.

Podpisy